

PRIMJER DOBRE PRAKSE

Tema: **Antička svakodnevica**

Domena A: Društvo

Ishod na razini predmeta:

POV SŠ A.1.1. Učenik analizira društvene promjene i odnose između društvenih skupina u prapovijesti i starome vijeku.

Odgojno-obrazovni ishodi na razini teme:

Učenik:

1. prepoznaje utjecaj geografskih obilježja prostora na način života i svakodnevicu antičkog svijeta
2. analizira različite aspekte svakodnevnog života u Grčkoj i Rimu; prehrana, stanovanje, odijevanje i ukrašavanje, zdravlje i higijena, zabava, običaji
3. uspoređuje svakodnevicu antičkog svijeta s današnjim svakodnevicom

Predviđeni broj sati za realizaciju teme: 2 školska sata

Opis teme:

Interpretirajući utjecaj geografskih obilježja prostora na različite aspekte svakodnevnog života antičkog svijeta, učenik uspoređuje sličnosti i razlike svakodnevnog života starih Grka i Rimljana, u komparaciji s današnjicom (zavičajni prostor).

Povezanost s nastavnim predmetima:

Hrvatski jezik

Korelacija teme s Hrvatskim jezikom postiže se radom na tekstu i povijesnim izvorima. Učenik izdvaja informacije, razlikuje ih po važnosti, izdvaja glavne ideje u tekstu i objašnjava osnovna i prenesena značenja.

Likovna umjetnost:

Korelacija teme s Likovnom umjetnosti postiže se tako da učenik donosi pretpostavke o utjecaju pojedinoga društvenog konteksta na nastanak umjetničkog djela – primjeri prikaza običaja i navika pojedinih društvenih slojeva na reljefima, kipovima, slikovnim prikazima i sl.

Etika

Korelacija teme s Etikom postiže se u analizi moralnih i etičkih problema i oblikovanju svojih stajališta uvažavajući povijesnu perspektivu – primjer gladijatorske igre.

Informatika

Korelacija teme s Informatikom postiže se tako da učenik odabire prikladne izvore, pronalazi podatke i kritički ih vrednuje te stvara, uređuje i predstavlja svoj digitalni sadržaj kojeg izrađuje samostalno ili u timu.

Povezanost s međupredmetnim temama:

Učiti kako učiti

- Učenik se koristi različitim strategijama učenja i samostalno ih primjenjuje u ostvarivanju ciljeva učenja i rješavanju problema u svim područjima učenja.
- Učenik kreativno djeluje u različitim područjima učenja.
- Učenik samostalno kritički promišlja i vrednuje ideje.
- Učenik samostalno određuje ciljeve učenja, odabire pristup učenju te planira učenje.
- Učenik prati učinkovitost učenja i svoje napredovanje tijekom učenja.
- Učenik samovrednuje proces učenja i svoje rezultate, procjenjuje ostvareni napredak te na temelju toga planira buduće učenje.
- Učenik može objasniti vrijednost učenja za svoj život.

- Učenik iskazuje pozitivna i visoka očekivanja i vjeruje u svoj uspjeh u učenju.
- Učenik iskazuje interes za različita područja, preuzima odgovornost za svoje učenje i ustraje u učenju.
- Učenik ostvaruje dobru komunikaciju s drugima, uspješno surađuje u različitim situacijama i spreman je zatražiti i ponuditi pomoć.

IKT

- Učenik kritički odabire odgovarajuću digitalnu tehnologiju.
- Učenik kritički procjenjuje svoje ponašanje i ponašanje drugih u digitalnome okružju.
- Učenik samostalno provodi složeno istraživanje radi rješenja problema u digitalnome okružju
- Učenik samostalno provodi složeno pretraživanje informacija u digitalnome okružju.
- Učenik samostalno kritički procjenjuje proces, izvore i rezultate pretraživanja te odabire potrebne informacije.
- Učenik samostalno odgovorno upravlja prikupljenim informacijama.
- Učenik samostalno ili u suradnji s drugima stvara nove sadržaje i ideje ili preoblikuje postojeća digitalna rješenja primjenjujući različite načine za poticanje kreativnosti.
- Učenik konceptualizira, stvara i dijeli ideje i sadržaje o složenoj temi s pomoću IKT-a.

Poduzetništvo

- Primjenjuje inovativna i kreativna rješenja.

Građanski odgoj i obrazovanje

- Razumije ulogu institucija i organizacija u zaštiti ljudskih prava.

Osobni i socijalni razvoj

- Razvija sliku o sebi.
- Upravlja svojim emocijama i ponašanjem.
- Razvija osobne potencijale.
- Suradnički uči i radi u timu.
- Preuzima odgovornost za svoje ponašanje.

Održivi razvoj

- Analizira i uspoređuje uzroke i posljedice socijalnih razlika u nekim društvima sa stajališta dobrobiti pojedinca.

Zdravlje

- Percipira važnost osviještenosti i upražnjavanja zdravstveno-higijenskih navika

Aktualizacija teme:

- Uvriježenost poštivanja obiteljskih patrijarhalnih običaja (zavičajni kontekst)
- Snaga zajedništva i natjecateljski duh sudionika suvremenih Olimpijskih igara

Oblici vrednovanja:

Vrednovanje za učenje – 3,2,1 aktivnost na kraju sata

Vrednovanje kao učenje – lista procjene

Vrednovanje naučenog - usmena provjera znanja na kraju teme

Tehnički koncepti:

Rad s povijesnim izvorima

Usporedba i sučeljavanje

Kontinuiteti i promjene

Odgojno-obrazovni ishodi na razini aktivnosti:

1. Učenik opisuje prehrambeno-higijenske navike Grka i Rimljana temeljem povijesnih izvora
2. Učenik izdvaja barem dvije sličnosti u načinu odijevanja žena kod Grka i Rimljana temeljem crteža-skica.
3. Učenik procjenjuje kvalitetu stambenog prostora jedne rimske i grčke obitelji temeljem fotografija poprečnog presjeka kuća.
4. Učenik uspoređuje načine zabave i opuštanja starih Grka i Rimljana temeljem slikovnog materijala

Vremensko trajanje aktivnosti: 1 školski sat

Sredstva, pomagala, digitalni alati:

Računala, radni materijali u pripravi nastavnika, Lino web alat

Povezanost s nastavnim predmetima:

Hrvatski jezik - učenik izdvaja informacije, razlikuje ih po važnosti, izdvaja glavne ideje u tekstu.

Likovna umjetnost - učenik donosi pretpostavke o utjecaju pojedinoga društvenog konteksta na nastanak umjetničkog djela – primjeri prikaza pojedinih društvenih slojeva na reljefima, kipovima, slikovnim prikazima u grobnicama i sl.

Etika - učenik analizira moralne i etičke probleme i oblikuje svoje stajalište uvažavajući povijesnu perspektivu.

Informatika - učenik odabire prikladne izvore, pronalazi podatke i kritički ih vrednuje te stvara, uređuje i predstavlja svoj digitalni sadržaj kojeg izrađuje samostalno ili u timu.

Prijedlog aktivnosti:

Sve potrebno za rad učenika nastavnik postavlja na stranicu razreda (zatvorena grupa) obrazovne mreže Microsoft Teams: upute za rad, zadatke, popratne materijale, fotografije, povijesne izvore, pitanja.

Učenici podijeljeni u 4 grupe, proučivši povijesne izvore i slikovni materijal, odgovorit će na unaprijed dostavljena pitanja (20 min).

(Učenicima s poteškoćama, koji su sastavni dio skupina, potrebno je prilagoditi metode i postupke učenja; primjerice učenicima s disleksijom i disgrafijom potrebno je prilagoditi pisani materijal - tekst pisan u više manjih dijelova na papiru u boji, font OmoType, veličina 14, dvostruki prored, nepravna desna margina, dulje vrijeme aktivnosti.)

Izvršenjem ovog dijela zadatka, svaka grupa rotira jednog svog člana u slijedeću grupu s zadatkom da prezentira rad svoje grupe (5-7 min).

Završetkom rotiranja članova grupa te realizacijom strategije parafraziranja učenici će dobiti uvid u sve segmente svakodnevice i pokušati definirati prehrambeno-higijenske navike, način odijevanja i ukrašavanja drevnih Grkinja i Rimljanki, organizaciju stanovanja, navike i načine opuštanja, a u svrhu stjecanja što konkretnije percepcije života drevne antičke svakodnevice.

Pomoću dostupnog slikovnog materijala, predstavnici svake grupe, a koristeći dostavljenu poveznicu za Lino web alat, suradnički će demonstrirati sintezu aktivnosti svih skupina (10 min).

(Darovitim učenicima u svrhu motivacije zadaje se dodatni zadatak; izrada stripa o antičkoj svakodnevici pomoću jednog od digitalnih alata (StoryboardThat).)

S ciljem *vrednovanja za učenje* na kraju sata učenici će popuniti listić 3,2,1 aktivnost kako bi se dobio pregled korisnih povratnih informacija, tj. što učenici misle da su naučili, što su već prethodno znali te ono što ih još zanima o temi koju smo obrađivali (5 min).

Vrednovanje kao učenje provodi se uz pomoć Liste za procjenu (5 min).

VREDNOVANJE KAO UČENJE

LISTA ZA PROCJENU	Da	Djelomično	Treba popraviti
Je li uspješno izvršen zadatak?			
Je li svaki član grupe dao maksimalan doprinos izvršenju zadatka?			
Je li zadatak zahtijevao sudjelovanje svih članova grupe?			
Jesu li članovi grupe međusobno uvažavali tuđa mišljenja?			
Jesi li zadovoljan/na vlastitim doprinosom izvršenju zadatka?			
Sviđa li ti se ovakav način učenja i poučavanja?			
Možeš li nakon ovakvog grupnoga rada uspješno objasniti što si naučio/la?			
Na što sam posebno ponosan/na u radu moje grupe?			
Što treba poboljšati da bi sljedeći zadatak bio uspješniji i primjenjiv za ponavljanje?			

VREDOVANJE ZA UČENJE		
AKTIVNOST 3-2-1		
 3	 2	 1
INFORMACIJE KOJE SAM NAUČIO/-LA	INFORMACIJE KOJE SAM ZNAO/-LA OD PRIJE	INFORMACIJA O KOJOJ ŽELIM ZNATI VIŠE

LITERATURA:

1. KARGČIN, Ljubomir, Povijesna čitanka 1. Školska knjiga, Zagreb, 1987
2. Gaj Svetonije Trankvil, Dvanaest rimskih careva, August 70-71., str. 102
3. Birin, Finek A., Finek D., Glazer, Šarlija; Povijest 5, Udžbenik za 5. raz. OŠ; Alfa, Zagreb, 2019.
4. Kujundžić, Labor, Budak, Hajdarović; Vremeplov 5, Udžbenik za 5. raz. OŠ; Profil Klet, Zagreb, 2019.
5. Bilić, Dužmušić, Glazer, Jakovljević; Povijest 1, Udžbenik iz povijesti za 1. raz. gimnazije; Alfa, Zagreb, 2019.
6. Herbert Lewandowski, Povijest rimskih običaja, Demetra, Zagreb, 2007.
7. Tomorad M., Malus Tomorad I., Gračanin, Brković, Bušljeta; Svijet prije nas, Povijest 1; Meridijani, Zagreb, 2019.

POVIJESNI IZVORI

I. GRUPA

„Doručak je za većinu Grka i Rimljana, ako su uopće doručkovali, bio jednostavan obrok i sastojao se od komada kruha umočenog u razblaženo vino, kao što se danas u latinskim zemljama često sastoji od peciva zamočenog u kavu. I podnevni obrok bio je vrlo lak. Glavni dnevni obrok bio je ručak. I u Grčkoj i u Rimu ručak se pomicao sve kasnije i kasnije, tako da se više nije ručalo u podne, kao u herojska vremena, već uvečer. U carskom Rimu, glavni obrok se uzimao ranije zato što su ljudi odlazili u javna kupališta, kao u neki društveni klub... Do klasičnih vremena Grci su bili prihvatili istočnjački običaj da jedu na ležaju u poluležećem stavu, oslonjeni na lakat lijeve ruke. Rimljani su oponašali Grke. I jedni i drugi su sve do razmjerno kasnog razdoblja svoje povijesti smatrali da nije pristojno da i žene sudjeluju na gozbama, premda, Etruščani, koji su Rimljanima bili prvi uzori rafiniranog života, nisu nikada svoje žene držali u odvojenim prostorijama u kući.

Kada bi gosti stigli, robovi bi im donijeli zdjelice s vodom za pranje ruku, skinuli bi im sandale i oprali noge jer su gacali po prljavim atenskim ulicama... Hrana je stavljana na stoliće s kojih su gosti uzimali prstima. Do kasnih rimskih vremena kruh je zamjenjivao žlicu. Male rimske žlice imale su tanke drške kojima su se mogle vaditi školjke. Komadi kruha kojima su se Grci i Rimljani služili da jaja, usoljenu ribu, kobasice, krvavice, pečenu govedinu, ovčetinu, svinjsko meso i kozje meso, meso divljih ptica, naročito u Grčkoj, prinesu do usta, bacani su na pod psima, mačkama i, na selu, čak i pilićima. Ostalo bi počistili robovi. Zatim je slijedilo drugo jelo ili posljednji dio objeda, koji se sastojao od smokava, grožđa, krušaka, jabuka, medenjaka i oraha...”

Kargačin, Ljubomir. Povijesna čitanka 1. Školska knjiga, Zagreb, 1987. Str. 40.-41.

„Hranu - jer i to ne bih htio propustiti - uživao je u veoma maloj količini, i to uglavnom samo najobičniju. Najviše je volio crni kruh, ribice, kravlji sir rukom pravljen, svježije smokve od one vrste koja dvaput godišnje rodi. A jeo je i prije glavnog obroka u svako doba i svagdje, kad god je osjetio glad. Evo njegovih vlastitih riječi iz njegovih pisama: “U kolima smo jeli kruha i datulja.” Pa onda: “Dok sam se u nosiljci vraćao iz dvora kući, pojeo sam unciju kruha s nekoliko bobica tvrdoga grožđa.” U trećem : “Ni Židov, dragi moj Tiberije, ne obdržava tako strogo post u subotu kako sam ga ja danas obdržavao, jer sam istom u kupaonici jedan sat iza zalaza sunca pojeo dva zalogaja prije nego sam se dao uljem mazati.” Uslijed te svoje neurednosti jeo je katkada sam i prije početka gozbe i nakon razlaza uzvanika, dok se za vrijeme gozbe nije ničega dotakao.

I u vinu je od prirode bio vrlo umjeren. Kornelije Nepot piše da je u taboru kod Mutine za vrijeme ručka obični pio najviše tri puta. Poslije, kad si je najobilnije priuštio, nije popio više od šest čaša; ako li je popio više, morao je povratiti. A najradije je pio retsko vino; bez potrebe nije pio preko dana. Mjesto pića uzimao je kruh namočen u hladnoj vodi ili komad krastavca ili glavicu salate ili svježe ili suho voće vinskoga teka“.

Gaj Svetonije Trankvil. Dvanaest rimskih careva, August 70-71., str. 102

PITANJA:

1. O čemu povijesni izvor govori?
2. Detaljno opiši.
3. Odredi povijesni kontekst.
4. Je li riječ o primarnom ili sekundarnom povijesnom izvoru?
5. Tko je autor izvora?
6. Kad je nastao izvor?
7. Je li autor povezan s kontekstom teksta o kojem piše?
8. Radi li se o autorovu mišljenju?
9. Koristi li se autor drugim izvorima?
10. Pretjeruje li autor teksta?
11. Izražava li autor svoj stav?
12. Koliko je povijesni izvor pouzdan i koristan kao dokazna građa za povijest?

POVIJEST 5, Udžbenik za 5. raz. OŠ; ANTE BIRIN, ABELINA FINEK, DARKO FINEK, EVA KATARINA GLAZER, TOMISLAV ŠARLIJA; ALFA, ZG, 2019.

VREMEPLOV 5, Udžbenik za 5. raz. OŠ; MANUELA KUJUNDŽIĆ, ŠIME LABOR, NEVEN BUDAK, MILJENKO HAJDAROVIĆ; PROFIL Klet, ZG., 2019.

Pitanja:

1. Što je prikazano na slici/reljefu? Opiši koga i što vidiš.
2. Odredi vrijeme i mjesto prikaza likova na slici/reljefu?
3. Što je u prvom planu? Navedi koja je hrana na stolu.
4. Kakve su boje na slici?
5. Kakav dojam ostavlja slika/reljef?
6. Kako je taj dojam postignut?
7. Što slika/reljef poručuje?
8. Navedi što danas prosječni čovjek jede za glavni dnevni obrok?

II. GRUPA

Grčka žena

Prikaz s grčke vaze, POVIJEST 5, Udžbenik za 5 raz. OŠ,

BIRIN, FINEK A., FINEK D., GLAZER, ŠARLIJA, ALFA, ZG., 2019.

POVIJEST 1, Udžbenik iz povijesti za 1. raz. gimnazije; BILIĆ DUJMUŠIĆ, GLAZER, JAKOVLJEVIĆ, ALFA, ZG., 2019.

POVIJEST 1, Udžbenik iz povijesti za 1. raz. gimnazije; BILIĆ DUJMUŠIĆ, GLAZER, JAKOVLJEVIĆ, ALFA, ZG., 2019.

Rimska žena

Rimski muškarac i žena; Rimska toga

POVIJEST 1, Udžbenik iz povijesti za 1. raz. gimnazije; BILIĆ DUJMUŠIĆ, GLAZER, JAKOVLJEVIĆ, ALFA, ZG., 2019.

Rimske frizure i ženski nakit

POVIJEST 1, Udžbenik iz povijesti za 1. raz. gimnazije; BILIĆ DUJMUŠIĆ, GLAZER, JAKOVLJEVIĆ, ALFA, ZG., 2019.

Pitanja:

1. Što je prikazano na ilustracijama?
2. Kako je prikazana grčka žena?
3. Kako je prikazana rimska žena?
4. Opiši odjeću, frizuru i nakit Grkinje.
5. Opiši odjeću, obuću, frizuru i nakit Rimljanke.
6. Postoje li sličnosti? Koje?
7. Koje su razlike?
8. Kako su Rimljani odijevali togu? Opiši.
9. Jesu li svi slojevi društva bili jednako odjeveni? Zašto jesu ili zašto nisu?
10. Opiši kakve su frizure imali Rimljani i Rimljanke?
11. Postoje li sličnosti s današnjim muškim i ženskim frizurama?
12. Kakvim nakitom su se ukrašavale Rimljanke? Opiši.
13. Sviđa li ti se nakit? Možeš li zamisliti današnju ženu s takvim nakitom?

III. GRUPA

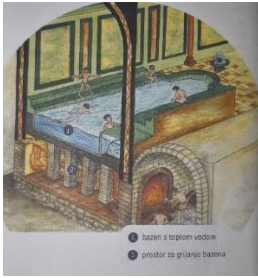
POVIJEST 5, Udžbenik za 5 raz. OŠ; BIRIN, FINEK A., FINEK D., GLAZER, ŠARLIJA, ALFA, ZG., 2019.

Pitanja:

1. Što je prikazano na slikama?
2. Opiši detaljno grčku kuću.
3. Opiši detaljno rimsku kuću.
4. Kako su sagrađene, od kojeg materijala?
5. Koliko su prostorne i svrsishodne?
6. Koje su sličnosti?
7. Što grčka kuća ima, a rimska ne?
8. Govori li nešto taj podatak?
9. Pripadniku kojeg društvenog sloja pripada ovakva kuća?

Usporedi prikazane kuće s današnjim kućama.

IV. GRUPA

Povijest 5, udžbenik za 5. raz. OŠ; BIRIN, FINEK A., FINEK D., GLAZER, ŠARLIJA, ALFA, ZG, 2019.

„...Nečuveni luksuz posebno je karakterističan za terme. Već je i fasada bila načičkana mramornim stupovima i statuama. Prostrana predvorja i blještavi atrij prihvaćali su one koji su ulazili. (...) Raskošne dvorane nizale se jedna na drugu, a bočno od njihovih vrata koja su bila ukrašena najplemenitijim drvom, sedefom i poludragim kamenom stajali su brončani pilastri, dok su im stropovi bili presvučeni zlatom i emajlom. Postojale su prostorije za presvlačenje, kabineti s malim kadama, sobe za masažu, saune, veliki i mali bazeni za plivanje, tuševi, fontane, predvorja za čekanje i ležanje, restorani i brijanjačnice...“

Herbert Lewandowski, Povijest rimskih običaja (Zagreb, Demetra, 2007).

Povijest 5, udžbenik za 5. raz. OŠ; BIRIN, FINEK A., FINEK D., GLAZER, ŠARLIJA, ALFA, ZG, 2019.

„...Po osnovnoj namjeni terme su javna kupališta. Posjetitelj je najprije ulazio u svlačionicu, a zatim u toplu kupelj gdje se dobro iznojio. Nakon kratkoga odmora u sobi s ugrijanim zrakom, osvježavao se u hladnoj kupelji ili u zajedničkim bazenima za plivanje. Ako je želio skinuti suvišne kilograme, mogao se zadržati u parnoj kupelji.

Nakon kupanja profesionalni bi mu maseri namazali tijelo finim uljima i razmekšali mišiće potičući cirkulaciju. Nakon svega toga šetnja s prijateljima u sijenovitu trijemu ili čitanje neke zanimljive knjige u priručnoj biblioteci bili su pravo zadovoljstvo...“

VREMEPLOV 5, Udžbenik za 5. raz. OŠ; MANUELA KUJUNDŽIĆ, ŠIME LABOR, NEVEN BUDAK, MILJENKO HAJDAROVIĆ; PROFIL Klet, ZG., 2019.

Povijest 5, udžbenik za 5. raz. OŠ; BIRIN, FINEK A., FINEK D., GLAZER, ŠARLIJA, ALFA, ZG, 2019.

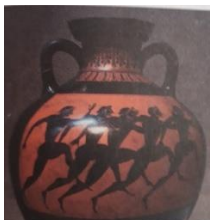

Stadij (Epidaur); foto Mladen Tomorad, 2016.

Svijet prije nas, Povijest 1; TOMORAD M., MALUS TOMORAD I., GRAČANIN, BRKOVIĆ, BUŠLJETA; Meridijani, ZG.,2019.

Povijest 5, udžbenik za 5. raz. OŠ; BIRIN, FINEK A., FINEK D, GLAZER, ŠARLIJA, ALFA, ZG, 2019.

New York, Metropolitanski muzej umjetnosti, Foto: M. TOMORAD, 2005.,

Svijet prije nas, Povijest 1; TOMORAD M., MALUS TOMORAD I., GRAČANIN, BRKOVIĆ, BUŠLJETA; Meridijani, ZG.,2019.

Nacionalni arheološki muzej u Ateni (foto Tomorad, 2016); Svijet prije nas, Povijest 1;

TOMORAD M., MALUS TOMORAD I., GRAČANIN, BRKOVIĆ, BUŠLJETA; Meridijani, ZG., 2019.

Vremeplov 5, udžbenik za 5. raz OŠ; KUJUNDŽIĆ, LABOR, BUDAK, HAJDAROVIĆ; PROFIL Klet, ZG., 2019.

Vremeplov 5, udžbenik za 5. raz OŠ; KUJUNDŽIĆ, LABOR, BUDAK, HAJDAROVIĆ; PROFIL Klet, ZG., 2019.

Pitanja za tekstualni povijesni izvor:

1. Je li riječ o primarnom ili sekundarnom povijesnom izvoru?
2. O čemu povijesni izvor govori?
3. Opiši terme.
4. Tko je autor izvora?
5. Je li autor povezan s kontekstom teksta o kojem piše?
6. Pretjeruje li autor teksta?
7. Izražava li autor svoj stav?
8. Koliko je povijesni izvor pouzdan?
9. Što misliš obzirom na opis tko koristi terme?
10. Što misliš koliko je koštala ulaznica u terme? Zašto?

Pitanja za slikovne izvore:

1. Opiši detaljno što vidiš na svakoj slici.
2. Kakav je sadržaj slike/a?
3. Što je u prvom planu?
4. Pokušaj prostorno i vremenski locirati kontekst slike.
5. Kakav dojam ostavlja slika/e?
6. Što poručuje slika/e?
7. Što predstavlja i zašto je skulpturalni prikaz mladića na slici bez odjeće?
8. Zašto nije slučaj i sa skulpturom djevojke?
9. Koje su sportske discipline bile aktualna na OI u antičko doba, a koje danas?
10. Tko su bili sudionici gladijatorskih borbi?
11. Kakva je struktura publike na gladijatorskim borbama?
12. Koje je najinteresantnije obilježje ovako konstruiranog kazališta?
13. Postoje li i danas konstrukcijski slična kazališta?
14. Koja je zajednička poveznica svih slika?

Sinteza aktivnosti; Lino web alat

